

Torah from Around the World

Wie slechts geloof heeft, loopt gevaar een kwezel te worden. Wie slechts humor heeft, dreigt cynisch te worden. Wie geloof en humor heeft, vindt het evenwicht waarmee hij in het leven rechtop kan blijven.

Martin Buber

Sjabbat 11 november 2017 / 22 chesjwan 5778, Chajé Sara, Beresjiet/Genesis 23:1 - 25:18
Tanach blz. 41 - 48
Haftara: 1 Melachiem/Koningen 1:1 - 31
Tanach blz. 667 - 669

Commentaar: rabbijn Donald B. Rossoff. Hij is rabbijn van Temple B'nai Or in Morristown, NJ, de Verenigde Staten.

vertaler: Frits Pront

[Het Engelse origineel](#)

Het leven van Sara en onsterfelijkheid van invloed

Waarom staat de sidra die gaat over de dood van Sara bekend als *Chajé Sara* – Het leven van Sara?

Eén van de antwoorden die onze traditie geeft, is terug te voeren op een commentaar in de Talmoed (Berachot 18a): „De rechtvaardige die dood is, wordt als in leven beschouwd.” Door de manier waarop Sara haar leven gestalte gaf, wordt aan Sara gerefereerd alsof zij nog steeds in leven was. Maar wacht even! Betekent dit dat er echt een leven na de dood is? Is dat iets waarin joden geloofden? Is dat iets waarin wij joden kunnen geloven of nog steeds zouden moeten geloven?

Ik groeide op in een behoudend Reform gezin en mij werd geleerd dat joden niet geloofden in een leven na de dood. Zeker, onze geliefde doden „leven voort in de harten van degenen die de herinnering aan hen koesteren.“ Maar wij houden ons liever bezig met 'leven na de geboorte'. De Centrale Conferentie van Amerikaanse Rabbijnen (CCAR) propageerde de „onsterfelijkheid van de ziel“, terwijl het *Centenary Perspective*, een verklaring die werd uitgevaardigd bij het honderdjarig bestaan van de CCAR, ons een idee voorlegt met een open einde: „wij delen in Gods onsterfelijkheid“. Later hoorde ik dat het traditionele Jodendom een keur aan stellingnames heeft over wat er plaatsvindt na onze dood; van lichamelijke wederopstanding en het laatste oordeel aan het Einde der Tijden tot het mystieke concept van reïncarnatie. (*What Happens After I Die*, door de rabbijnen Rifat Sonsino en Daniel B. Syme). Er is zoveel om uit te kiezen! En wie weet het echt?

Toch is er één duidelijk concept van een leven na de dood dat wij allen delen, omdat wij hebben gezien dat het werkt in ons eigen leven. We noemen het de 'onsterfelijkheid van invloed'. Ik leerde deze uitdrukking van onze leraar rabbijn Harold Schulweiss. Wij leven voort in de mensen die wij op de wereld hebben gezet en/of die wij hebben gevormd, in de studenten die wij hebben onderwezen, in de instituties die wij hielpen opbouwen en in de mensen die wij hebben aangeraakt, zelfs als die aanraking vluchtig was of indirect. Wat wij doen vormt het ethisch testament dat wij op elk moment van ons leven opstellen.

Het creëren van de eigen 'onsterfelijkheid van invloed' vereist werk. Hoe kunnen wij dit soort eeuwig leven voor onszelf en voor degenen die zijn overleden, maar die nog steeds in ons hart aanwezig zijn, zeker stellen? Ongetwijfeld door het leiden van een leven waarin moraal en dienstvaardigheid hoog in het vaandel staan.

Maar er bestaan ook andere wegen naar onsterfelijkheid waaraan wij joden speciale aandacht moeten schenken.

Het geven van Tsedaka. Zoals in Tanach staat, „Tsedaka (liefdadigheid, die gezien wordt als een vorm van gerechtigheid, red.) redt van de dood.“ (Misjlé/Spreuken 10:2) Elke keer als iemand tsedaka bedrijft komt dat niet alleen de ontvanger ten goede, maar verrijkt het ook het leven van de gever, en zendt het signalen uit van de gever naar alle levenden en naar hen die na ons komen. En, als iemand die overleden is de katalysator is van tsedaka, blijft zijn/haar leven ons tot zegen.

Het zeggen van kaddisj. We zeggen kaddisj niet voor onze geliefden, maar in navolging van onze geliefden. „Kaddisj is de unieke joodse schakel die de generaties van het joodse volk verbindt. De dode hoort het reciteren van het kaddisj niet, maar degene die kaddisj zegt hoort het wel, en de woorden zullen weerklinken in je hart.“ (Citaat uit het zogeheten 'ethisch testament' van dr. William Abromowitz, geciteerd in *So that your values live on: ethical wills and how to prepare them*, door de rabbijnen Jack Riemer en prof. Nathaniel Stampfer).

Orgaandonatie. Of de ontvanger nu een beroemdheid is of een onbekend persoon, een jood of een niet-jood, we kunnen een leven redden en daarmee een wereld. Daarnaast verwerven we ook onsterfelijkheid door degene in wiens lichaam we voortleven en door de mensen met wie hij/zij in aanraking komt.

Leven volgens de joodse traditie en het sterker maken van het joodse volk. We zijn onsterfelijk omdat wij deel uitmaken van een eeuwig volk. Zoals Z. Hillel schrijft: „Sara's dood stond aan het begin van haar eeuwig leven (...). Sommige mensen sterven zonder iets na te laten. Maar nadat Sara en Awraham waren gestorven, bleef het joodse volk voortbestaan. Voor de eerste keer in de geschiedenis van de mens was er continuïteit. In het joodse volk leven alle kenmerkende eigenschappen en waarden van Sara en Awraham voort (...).“ (Itoerei Tora, Chajé Sara) Sara en haar rechtvaardigheid leven nog steeds voort: in ons en door middel van ons. Wij zijn haar onsterfelijkheid. Bij ons streven naar rechtvaardigheid, wordt ons leven 'het leven van Sara'.